

NAROČNINA ZA JVGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15 - CELOLETNO DIN 60 / ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTNINO / OGLASI PO CENIKU / POSAMEZNA ŠTEVILKA PO DIN 1 RAČUN POŠT. HRANILNICE 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA V VČITELJSKI TISKARNI / ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO / ANONIMNI DOPIŠI SE NE PRIOBČVATEJO / POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI TELEFON ŠTEV. 2906

Konkurz Slavenske banke.

Pod tem naslovom je priobčila zadnja številka našega lista članek, ki je vzbudil veliko zanimanje v javnosti, med upniki Slavenske banke pa seveda precejšno razburjenje. Posledica tega članka so bila predvsem razna ugibanja, kdo je avtor članka in kdo ga je inspiriral. S temi ugibanji v zvezi pa so se čula kot običajno v takih slučajih sumničenja, da služijo ti članki le v dosegu namenov raznih oseb, ki se skrivajo za uredništvo našega lista. Ker smo navajeni govoriti vedno in dosledno resnico, bodi javnosti povedano to:

Naša organizacija je prenehala z javnim delovanjem in si izbrala povsem drug, mnogo bolj riskanten, a tudi mnogo bolj koristen delokrog. Pri tem je bila postavljena zlasti teza, da nas naše notranje politične razmere prav nič ne zanimajo in da nam je popolnoma vseeno, katera stranka je na vladi, kajti politična partija je za nas vedno izraz večje ali manjše koruptnosti. Obdržali smo pa v vidiku naše gospodarske prilike. Imamo sredstva na razpolago in kot v drugih, mnogo težjih slučajih, se nam je posrečilo tudi v gospodarskem oziru zbrati gradivo, ki je naravnost porazno za prizadete, deloma visoko ugledne osebe. Pri občevarjanju tega gradiva se bo vršilo sistematično in po potrebi.

Ker se je veliko šušljalo o raznih nepravilnostih v konkurzu Slavenske banke, smo se zanimali tudi za ta konkurz in dobili v roke povsem točne podatke. Kdo nam jih je dal? To je naša skrivnost, lahko pa izjavimo odkrito, da se v to svrhu nismo posluževali niti funkcionarjev, niti uradnikov Slavenske banke, niti vsa tozadevna sumničenja ene ali druge osebe le prazna ugibanja. Tudi konzul Gavottini ni šlo v glavo, da je mogla naša organizacija dobiti upogled v najbolj tajne akte. Iškali je krivice, toda kljub svoji bistroumnosti na čisto napočnem kraju. Toliko v splošnem.

O položaju smo obvestili javnost najprej s kratko notico v obliki bilance. Ta bilanca je trdila, da znašajo dosedanji stroški sekvestra in konkurzne uprave preko 2.800.000 Din, dočim niso vlagatelji prejeli ničesar. Takoj nato pa so neki prizadeti krogi v Ljubljani napravili poskus, da bi se stanje konkurza in delovanje konkurzne uprave pregledalo po dobrem in neprizadetem strokovnjaku. Ta poskus nas je razveselil, ker stojimo na stališču, da se mora postopati v takozvanih gospodarskih aferah po možnosti di-

skretno in brez prevelikega kričanja po časniki. Po svojem pooblaščenju smo takoj sporočili pokreniteljem te akcije, da naš list o stvari ne bo pisal, dokler ne bo izvršena revizija konkurza Slavenske banke, da pa tudi pozneje ne bo ničesar objavil, če bo akcija smotreno nadaljevana.

Revizija je bila izvršena in javna tajnost je, da revizijsko poročilo ni bilo ugodno. Kljub temu pa je ostalo vse pri starem, ker menda ne bi bilo oportund izvajati posledice v eni ali drugi smeri. Če pa zmaga oportuniteta drugje, za nas podoben pogojem ne sme biti merodajna. Vsled tega smo priobčili prvnaš članek, vsled tega bodo sledili novi članki, če upniški odbor ne bo v najkrajšem času stopil pred javnost. To pa se mora zgoditi takoj, kajti položaj konkurzne mase je itak že dovolj kritičen.

Drugo vprašanje, katero stavljajo prizadeti krogi, se glasi: Zakaj iznaša ravno naš list to zadevo v javnost? Odgovor ni težak, kajti vsi člani upniškega odbora morajo priznati, da stanje konkurza ni ugodno in da doseženi uspehi niso v nikakem razmerju z dosedanji stroški konkurza. Uprava konkurzne mase je v rokah konkurznega upravitelja dr. Horvata, oziroma njegovega namestnika dr. Kovačeviča ter upniškega odbora, ki sestoji iz 5 članov, treh Slovencev in dveh Hrvatov. Slovenci imajo v rokah predsedniško in podpredsedniško mesto ter so z ozirom na višino zastopanih vlog in svoje število na vsak način faktor, brez katerega in proti kateremu se vsaj trajno ne bi moglo delati. In vendar morajo priznati slovenski člani upniškega odbora sami, da ne morejo doseči pričakovanih uspehov, da nimajo nikake odločilne moči, marveč so le šahovske figure, premikanje po neki nevidni roki, ki igra še nadalje šah na račun vlagateljev Slavenske banke.

Debata o tej nevidni roki bi bila gotovo zanimiva in če drugi ne, jo bo sprožil naš list. Za danes pribijemo dejstvo, da igrajo tudi v konkurzu Slavenske banke mnogo preveliko vlogo ljudje, ki so bili v najočitnejših stikih s to banko pred konkurzom. Kot prej, je tudi sedaj njih vloga precej dvomljiva in mirno se lahko reče, da njih delovanje ne more koristiti interesom nesrečnih vlagateljev. Za danes pa je bolj nujno vprašanje, zakaj se upniški odbor v interesu svojih pooblastiteljev ne

upre delovanju teh oseb in kje je tiesta moč, ki podpira še danes delovanje teh oseb. Razumljivo nas zanima predvsem vloga, ki jo igrajo pri tem slovenski člani upniškega odbora, gospodje dr. Roman Ravnihar, dr. Drago Marušič in O. Jeruc. Vsi trije so prevzeli zastopstvo slovenskih vlagateljev popolnoma pristovoljno in po lastni iniciativi, vsi trije so pa tudi toliko inteligentni, da bodo priznali, da je ostalo delo upniškega odbora dosedaj precej brezuspešno in da se je v konkurzu marsikaj zgodilo, kar ni pravilno. Brez njih vednosti se to ni moglo zgoditi, zakaj torej niso izvajali posledic?

Saj ni treba za vsako stvar demisionirati, kajti osebne spremembe ne koristijo vedno stvari sami. Imajo pa dolžnost, da sproti obveščajo svoje pooblastitelje, da jim polagajo od časa do časa račune o delovanju upniškega odbora in zlasti o svojem lastnem delovanju in da jih obveščajo zlasti o vseh težkočah in event. nepravilnostih, ki jih niso mogli preprečiti.

Do danes gorenji gospodje niso smatrali za potrebno sklicati širši sestanek slovenskih upnikov ter jim dati objektivno poročilo. To bi bilo v njih lastnem interesu, kajti le na ta način se zavarujejo proti napadom in očitkom, ki se danes že iznašajo in bodo postali še mnogo hujši, če se bo konkurzno postopanje zaključilo na način, ki ga ravno sedaj pretresa upniški odbor.

Konkurz Slavenske banke ni zasebna zadeva upniškega odbora, gospodje dr. Ravnihar, dr. Marušič

in Jeruc ne zastopajo sebe, marveč ca. 88.000.000 Din slovenskega denarja in nosijo polno zakonito odgovornost za vsako nepotrebno in preprečljivo izgubo, ki jo bodo utrpeli slovenski vlagatelji. Oni ne odgovarjajo samo za event. nepravilnosti v svojem postopanju, marveč tudi za pogreške drugih, ki jih niso mogli ali niso znali preprečiti. Ne sum ničimo nikogar kakše korupcije, ugotovimo pa, da delo upniškega odbora ni uspešno, da je mnogo prepočasno in mnogo predrago, kar vse gre v breme vlagateljev. In zato je potrebna javna debata o tej stvari. Naši politični dnevniki dosledno molče o tej gospodarsko tako važni zadevi in ni težko uganiti, kaj je vzrok tega molka. Mi pa smo prosti vseh obzirov, naše roke so popolnoma svobodne in predvsem, mi ne zasledujemo prav nobenih osebnih ambicij in koristi.

Če se hoče torej upniški odbor kot celota ali pa vsaj slovenski del upniškega odbora znebiti raznih očitkov, naj stopi pred javnost in skliče sestanek slovenskih upnikov, s kojih pooblastilom zavzemajo svoje mesto. Če pa tega ne store, potem nosijo polno odgovornost in so krivi sami, če se njih postopanje toliko ali manj dvomljivo načine. Mi bomo prvi, ki bomo popravili event. storjeno krivico, do danes pa moramo vztrajati na stališču, da so vse naše navedbe absolutno točne in da slovenski člani upniškega odbora niso dorasli svoj pristovoljno prevzeti nalogi. Njih nasprotniki so mnogo bolj gladki in verzirani ter so jih doslej še vedno izgrali. Žal so bili s tem izigrani tudi vlagatelji.

Angleško posojilo.

Dnevno časopisje polni že mesece svoje kolone z razpravami o angleškem posojilu, ki ga hoče najeti naša država oziroma sedanja vlada. Iz razprav o tem posojilu, njegovih pogojih in njegovih izglelih, se kaže vsa neskončna razrvanost in koruptnost naših notranjepolitičnih razmer. Kdor zasleduje pisanje naših časnikov, vidi, da se gre pravzaprav le za vprašanje, kdo bo na vladi v času, ko se bo to posojilo delilo, mnogo manj oziroma skoraj nič pa se ne razpravlja o pogojih tega posojila in o njegovih posledicah za našo državo v zunanjepolitičnem oziru.

Ni dvoma o tem, da nam je posojilo potrebno in da bo to posojilo lahko blagoslov za našo državo in njeno gospodarstvo, če nam ga bodo dali Angleži pod kolikaj sprejemljivimi pogoji. Čim bo investiran

v naši državi jak angleški kapital, za čegar obrestovanje in amortizacija bo jamčila vsa sedanja kraljevina v svojih sedanjih mejah, bo imela Anglija materialen interes na nedotakljivosti naših mej in mirnem razvoju naše države. Ljubezen gre skozi želodec in denar je doslej še vedno odločal zunanjo politiko vesleš, zlasti pa politiko najjače evropske sile, to je Anglije, ki se jo označuje v splošnem s pristavkom, da je kramarska. Sklep in izplačilo velikega angleškega posojila pomenja torej za našo državo neprecenljivo obrambno sredstvo proti fašistični Italiji, ki se brez dovoljenja Anglije sploh ne more ganiti. Po našem mnenju bi bil sklep takega posojila za našo državo ravno tako važen, kot je bil sklep naše prijateljske pogodbe s Francijo.

Drugo vprašanje so pogoji tega

Dr. G. PICCOLI
Ilekarnar v Ljubljani
priporoča pri zaprtju in drugih težkočah želodca svojo preizkušeno **ŽELOČNO TINKTURO.**

posojila. Gotovo je upravičen odpor gospodarskih krogov proti zastavitvi poslovnega davka, ker bi bil s tem ta davek za nedogledno dobo petrificiran, s tem pa bi bila fiksirana za isto dobo tudi neenakopravnost takozvanih prečanov, ki nosijo v prvi vrsti ta krivični davek. Glede pogojev pa mora na angleške finančnike vplivati skrajno neugodno baš način, kako razpravlja o teh pogojih naše politične partije in njih glasila. Mesto, da bi se tvorila enotna fronta, ki bi popolnoma mirno in stvarno presojoala to vprašanje, ki bi sporazumno dooločila pogoje, ki jih more naša država prevzeti napram angleški finančni skupini, ne da bi bilo naše narodno gospodarstvo preveč oškodovano, se pa le kriči in razglašja urbi et orbi, da se posojilo ne bo uporabilo v one produktivne svrhe, za katere je namenjeno, marveč bo šlo zopet le v partizanske svrhe vladajočih partij, zlasti radikalov. Pri tem pa ne pomislijo ti državotvorni opozicionalci, da rušijo s takim kričanjem ugled države, slabšajo pogoje nameravanega posojila in stavljajo to posojilo v nevarnost. Angleški finančniki niso neumni in gotovo poznajo naše notranjepolitične razmere. Oni vedo, da bo sedanja vlada ostala ali padla, kakor se bo pač to vprašanje rešilo, vedo pa tudi, da bodo sedanji vladinovi ravno tako kričali proti pogojem tega posojila, če bi prešli ta čas v opozicijo in bi sedanja opozicija to posojilo sprejela po svojem vstopu v vlado. Vsled tega bodo tuji kapitalisti stavili vedno še in vedno bolj ponižujoče pogoje, ker morajo imeti zavest, da izkažejo s posojilom milost našim vladajočim partijam, ne pa dobro plačano in popolnoma sigurno povračljivo uslugo naši državi in njenem gospodarstvu.

Ta način razpravljanja najvažnejših gospodarskih problemov mora prenehati čim prej. Za nas so si v tem oziru slične vse naše partije, ena je vredna druge in vse škodujejo s svojim patrijotičnim kričanjem ugledu naše države in njemu gospodarstvu. Če kje, potem je baš v tem slučaju nujno potreben poziv, naj se iztreznejo vsi naši vodilni politiki ene in druge strani. Če pa je postala njih partizanska zagrizenost tako velika, da iztreznenje ni več mogoče, potem naj gredo v nezasuženi pokoj in napravijo mesto drugim neparlamentarnim faktorjem. Slabše kot je sedaj, pač ne more postati.

LISTEK.

—
TONE KAMENJAK — B. Z.:

NOVI BORCI.

»Svoboda!
»Smrt!
Senca je zašepetala odziv in se skozi odprtino v grmovju splazila v pečino. Ko se je hotel obrniti, so jo zagrabile štiri močne roke in odzadaj se je čul šepet:
»Kdo si?
»Istra!
»Roke so popustile in neki glas je živo vprašal:
»Ti Ivo?!
»Jože!
Dvoje senc se je objelo v mraku, ko je straža zgoraj vpraševala nosenčo:
»Svoboda!
»Smrt!
In nova senca je bila spuščena v notranjost pečine.

Jože je molče prijel Ivana za roko in ga vedel za seboj. Stopal je s sigurnim korakom med tem, ko je Ivo napejal oči, da bi kaj razločil

v temi. Ko je napravil v temi kakih trideset korakov, je zapazil v jami svetlobo in čez par trenutkov je stal pred majhnim ognjem. Okrog katerega so molče sedeli štirje mladeci s sklonjenimi glavami. Ko sta prišla bližje, so vsi štirje vzdignili glave in uprli pogled v Ivo, Jože ga potegne naprej in reče:

»To je oni mladi prijatelj, o katerem sem vam pripovedoval.«

Ivo je stisnil štiri ponujene desnice in se srečal s štirimi pari vprašujočih oči. Sedel je na kamen. Čez nekaj časa pride še sedmi in molče sede k ognju. Ivo mu proži roko, katero ta čvrsto stisne.

»Ali smo vsi?« vpraša Ivo.
»Lahko začnemo. Daj, Jože govori ti prvi!«

In Jože prične govoriti. Govoril je lepo in z zanosom kot more človek, ki ni dopolnil niti dvajset let, ki fanatično ljubi svojo zemljo in ki ponosi ustanavlja v špiljah tajna udruženja za osvobodjenje.

Govoril je o Istri, o narodu, o svobodi. Ko je spominjal prisotne na Principa, mu je zasijalo v očeh nekaj kot solza. Vse oči so bile vprte v njega in v vsakem očesu

je bilo ono isto, kar v Jožetovem: ljubezen, mrznja, odločnost in ono svetlo, kar je prešinjalo prve kristijane, ko so v katakombah poslušali besede o Bogu-človeku.

»Sedaj pa nam bo Ivo nadalje razlagal, ker je prišel od tam in bo znal bolje razjasniti stvar,« konča Jože svoj govor.

»Stvar je taka,« prične Ivo in vse oči so se z Jožeta obrnile nanj. »Trebaja začeti, toda kako? Prvikrat smo se tukaj sestali, da se dogovorimo. Odkrita borba ni več mogoča. Treba je začeti podzemno borbo. Toda kako — kdo?«

»Mi evo — tako,« vzkligne oni, ki je sedel kraj Ivo in ki je ožarjenih očih poslušal pripovedovanje. Pri tem je potegnil nož in zamahnil z njim po zraku. »Dosti je bilo trpljenja, solz in plakanja. Stare kukavice naj vzdihujejo, a mi mladi se hočemo boriti... in poginiti!«

»Ne,« nadaljuje Ivo z povzdignjenim glasom. »Ne poginiti, temveč živeti in boriti se. Istri je treba naših življenj in malo nas je, a njih je mnogo, na milijone.«

»Kukavice!«, pripomni nekdo.

»Da, kukavice. Toda oni so država, a nas je peščica. Evo samo sedem. Opreziti moramo biti kot lev in lisica. Ni sicer častno biti lisica, toda vendar vodi k uspehu. In vsako sredstvo je dobro, če vodi k Osvoboju. Uspeleti moramo, hčemo! Sam čutim to in vsakem delu svoje duše. Mogoče bomo tudi padli, toda iz vsakega od nas bodo vzrastli novi borci, ki bodo z enako borbo pripravili pot vojski, ki je strla dvoje carstev in ki je nešteto krat oktila svoje barjake z lovrom zmage. Zato bratje: sedem src, eno srce, sedem mišic, ena mišica in zmaga je naša! Svoboda ali smrt!«

»Zakolnimo se!«, kriknejo skoro vsi.

Jože vzdigne kamen v steni in potegne iz nje najprej malo črno zastavo z emblemom smrti in napisom: »Svoboda ili smrt!« in »Za Kralja i Otadžbinu!« Nežno jo položi na kamen in nanjo revolver in nož. Vsi vstanejo in se zberejo okrog zastave. Na licih vseh je bilo nekaj, pred čemur bi človek vztrepetal in kar bi istočasno vzljubil. Mešanica največje mrznje in brezkončne ljubavi.

»Pokličite i Toneta!«, zapove Jože.

V naslednjem trenutku je bil i Tone, ki je stražil pred pečino, na mestu.

Vsi se odkrijejo in šestnajst temnih oči se je uprlo v prapor. Osem desnic se je dvignilo v temi.

»Zaklinjamo se...« odjekne osem glasov in ta »kunemo se« je prodril v skale in pečevje. Prodril je v srca zakletnikov, ki so v tem hipu postali odporni in trdni kot kraske skale, skozi katere je velo že nebroj neviht in burij, a so vseeno ostale trdne in nezlomljive.

Sence vzdignjenih rok in upognjenih glav so plesale po stenah v svetlobi plapolajočega ognja in risale v skalovje pošastne slike, katere je sedaj močnejše, sedaj slabše osvetljeval ogenj iz kroga novih borcev, ki delajo račun z življenjem, da morejo ponesti Križ vsega naroda na Golgoti, iz katere bo vzkliklo Vstajenje in Zmaga.

Obliki so se vili po nebu spremljani od pasjeje laježa in zategnjenega kukurikanja, ko se je iz špilje izvil osem senc, ki so se po osmih različnih potih splazile v spavajuče selo.

A. VERBIČ:

Zasedanje Narodne skupščine.

Včeraj je zopet zavihtrala nad postopjem nekdanje konjušnice ponošna jugoslovenska trikolora in oznanila Beograščanom, da so se zbrali očci domovine k spomladanskemu zasedanju Narodne skupščine. Pred vrtno ograjo stoji zopet mrki stražar v žandarjski uniformi in pazno motri slehernega obiskovalca aeropaga vrlih narodnih prvorcev. Zavoljo večje varnosti preptilje kolčikaj sumljivi osebi še posebej obisti, kak policijski agent, ki vestno vrši svojo službo in misli na »golega Ristića«, ki zamore povzročiti danes še vedno slično senzacijsko vedri in oblaci na zelenem vencu blagoslovljeni pendrek, kakor v času Božovega kundaka.

Narodni očci so se torej zbrali. Temu vsakdanjemu dejstvu ne bi posvetili posebne pozornosti, ker že v naprej vemo, kak bo potek in program novega zasedanja, ki ga vladni in opozicijski organi prav nič ne prikrivajo. Hamlet bi dejal k vsemu temu: »Besede in samo besede!«, kak naš Jovo, Janez ali Stefek Zagorac pa bi še ad ilustrandum pripomnil: »In psovke, psovke in še enkrat psovke!« Da navzlic temu obračamo pogled proti hiši, ki bi morala biti centrala vseh najboljših pozitivnih sil naroda, ustvarjalnica zakonov, pokreniteljica velikih ciljev in mesto za izvrševanje velikih poslov, pa nas sili veliki čas, v katerem živimo in desetletna bilanca naše državne samostojnosti.

Stari in dobri gospod Ljuba Mrav je sicer, vsaj kot trdi, velik optimist in vidi bodočnost države v dokaj rožnatejši luči, odkar prosvetuje njegov intusus Grol. Mi pa ne moremo deliti z njim optimizma, ki ga pripisujemo njegovim oslabilim očem, kakor tudi drugače povsem nerazumljivo njegovo politiko spravitelja že davno za v mrtvašnico spadajočega policijsko kleroradikalnega režima.

Položaj naše zemlje je tako v zunanje, kakor notranje političnem oziru zelo, zelo resen in težko nam in našim prihodnjim, če ne bomo v pravem trenutku ubrali prave smeri in uganjali politiko ptiča noja, ki se je tako kruto maščevala nad predvojnno cesarsko Nemčijo, kjer se je tudi bujno gojil optimizem in zanikaval obstoj sicer vsakemu političnemu lajku kot beli dan jasnih dejstev.

Italijanska okroževalna politika in rastoče nezadovoljstvo širokih mas jugoslovenskega naroda, ki se čutijo zapostavljene in izkoriščane po gotovi privilegirani, že davno v Glavnjačo spadajoči bandi, niso zgolj nedolžni aprilski trenutni oblaki, nego težki nevihti obetajoči, iz katere zamore vsak hip treščiti zlonosni blisk in apaliti slamnato streho naše domačije.

Kako se pri nas dela politika in volji parlament je notorično znana resnica, katero si upa zanikavati samo kak poslednji selski radikalni pandur, ali pa slučajni predsednik vlade Velja Lavce. Demokracija in parlamentarizem sta pri nas samo kultse, za katerimi se skriva najgrši reakcionarizem, ki že prehaja v mnogočem v zelo očiten despoti-

zem in neprikrito diktaturo, o kateri govore poučeni krogi, da izhaja od nekkih, le predobro poznanih mračnih sil, ki hočejo osrečiti Jugoslavijo s kako balkansko izdajo bikoborbskega Primo de Riviere.

S to politiko slepljenja in podlega izigravanja največje svetinje XX. veka — demokracije je potreba enkrat za vselej prenehati! **Vplivov tajnih in zakulisnih neodgovornih faktorjev, ki se v svojem figarstvu skrivajo za robove najsvetejših simbolov narodne in državne bitnosti, imamo Jugoslaveni dovolj!! Največja krivica, ki je bila prizadeta narodu kumanovskih, cesarskih, dobruških, kajmakčalanjskih, soških borcev in veleizdajniških ter bokejških puntarjev, mora biti odpravljena. Ako je imel suvereni jugoslovenski narod dolžnost v stotisočih umirati za svobodo in obstoj te zemlje, potem ima tudi pravico do suverene vlade te zemlje, brez političsko in zakulisno izvedenih korektur.** Oblast države, ki je danes v rokah male, ali mogočne kaste beogradske porodice, mora nazaj v roke onih, ki so s svojo krvjo in življenji svojih najboljših drugov omogočili funkcioniranje te oblasti.

Način izvrševanja vladanja, ki je danes v modi v naši državi, slabi Jugoslavijo od leta do leta bolj. Težko nam in onim, ki morda upajo, da bomo popravili, ko bo prišel usodni trenutek, da pokažemo, da li smo vredni državne samostojnosti, ali ne, s podvojenim številom divizij, to kar rušijo s herostratsko lakomiselnostjo danes oni, ki bi morali biti prvi med prvimi konstruktorji. **V velikih momentih ne odloča pot zmagam samo številna jakost baonov, nego duh, ki jih vodi in dviga nad onega sovražnikovih.**

Beograjska porodica je na smrt obsojena zalega tatov! Njej v veliki in demokratiški Jugoslaviji ni mesta. Ali bo vladala ona, ali pa resnična suverena narodna volja. Kompromisov v tem pogledu ni in slabo uslugajo delajo zemlji oni, ki omogočajo obstoj tej degenerirani kasti privilegiranih vlastodržcev, ki so utisnili našemu narodu enak pečat politične nezrelosti, kakor krvavi Mussolini potomcev Mazzinija in Primo de Riviere narodu, iz katerega je izšel Blasco Ibanez.

Kulturno in politično kvišku stremelji jugoslovenski narod, ki ni zdaleka tako naiven, kakor morda misli marsikdo, ki še danes lagodno jezdi na njegovih ledjih, bo prej ali slej obračunal z onimi, ki mu natičkajo uzde in se samozvano oklicujejo za njegove jerohe. Zakoni narave so močnejši od vseh papirnatih ukrepov in še tako rafiniranih načrtov, pa najsi stoji potem za njimi samo goli bajonet, ali pa blagoslovljeni kundak.

Zato kličemo ob sedanjem spomladanskem zasedanju Narodne skupščine: **»Razpustite ta parlament, ki ga je volila policija in ki nudj krvavo slika pravega narodnega razpoloženja. Iz njega ne more za razlo iziti nič dobrega, ker stoji na gnilih nogah in ima povsem vezane roke napram prihod, ki so njegovi pravi očetje.**

Dajte narodu za jubilejno leto priliko, da se svobodno izrazi komu poklanja svoje zaupanje in krmito države, katero čakajo v bližnji bodočnosti že zelo opasni viharji.

Te volitve pa morajo voditi možje, ki nimajo nikakega drugega interesa, kakor dobro zemlje in nacije, brez ozira na katerokoli partijo. Takih mož se nam hvala Bogu še vedno ne manjka, naj si jim bo potem ministerski predsednik sivoasi Stepa Stepanović, ali vedno mladeniški Živojin Balugđić, v katera imena ves jugoslovenski narod ne-

ogranjeno stavi poverjenje. Komur bo pri teh volitvah poklonil narod zaupanje, na temu naj bože potem carstvo. Mi smo za ta slučaj globoko prepričani, da bo edino je tako izvoljeni parlament dal vladno pravo oporo o gigantski borbi za bitji ali ne biti nacije, katero pripravlja Benito onkraļ Učke. In edino tako izvoljeni parlament bo imel tudi popolno pravo in pogum povedati svetu, da li Jugoslavija sprejme ali odklanja Nettunske konvencije z vsemi eventualnimi posledicami te izjave.

DR. MILOŠ VAUHNİK:

„Marburger Zeitung“ ali čudno izdajanje časopisa od slovenskih lastnikov in slovenskih urednikov.

Znano je dovolj, kaj je uganjalo pred prevratom nemško časopisje v naših krajih in drugod. Za Slovence in Slovane sploh niso Nemci imeli nikdar objektivne sodbe. Posebno Slovenci smo bili za nemško časopisje predmet psovovanja, zasmehovanja in zasramovanja. Nemškemu narodu smo bili prikazani kot divjaki brez kulture in omike. Zato ni bilo nič čudnega, če so se pri izbruhu vojne pokazali sadovi te zločinske gonje, ko so razpaljene strasti slavile orgije nad našim brezpravnim življenjem. Slovenec je bil a priori veleizdajalec, manjvreden element, ki zasluži, da ga počestna sodruga opljuje in kamenja, nazadnje pa rabelj potegne na vislice. Nemška žurnalistika je bila lahko vesela svojega dela. Sadovi so bili vidni v taki meri, da je bil vsak nemški žurnalista lahko ponosen na svoje zločinsko početje, ko so leta in leta po nemških listih psovali našo ubogo rajo z »Messerhelden«, »Windische Hunde«, »Hammeldiebe« itd. Pred vojno je bil pri nas nemški narod navdahnen s tisto ogabno ošabnostjo, katero kažejo danes fašisti napram tujerodcem.

Po vojni se je obrnilo to stanje nekoliko na bolje. Nemcem so se v marsikaterem oziru odprle oči in slišali so se v nemškem časopisju trezni glasovi, ki so lojalno priznali, da se je pri Nemcih grešilo, ko se je tako malomarno in namerno zlobno poročalo o narodu, ki je enakovreden vsakemu kulturnemu narodu v Evropi. Treba brati danes samo knjige ljudi, ki prepotujejo Jugoslavijo. Vsi se poveljno izražajo o jugoslovenskem narodu, kateremu priznavajo, da so se mu godile hude krivice. Seveda se najdejo tu pa tam tudi ljudje, ki gledajo naše razmere še zmiraj skozi predvojna očala. To smo opazili tudi pri zadnjem obisku nemških žurnalistov. Večina je poslala svojim časopisom objektivna poročila. Nekateri so pa ostali stari grešniki. Če pa preberemo njihova poročila, nam je takoj jasno, da to ni zraslo na njihovem zelniku, ampak da so prišli v stik s tukajšnjimi nemškimi kreaturami, ki so jih znali pridobiti v svoje ogabne svrhe.

Po prevratu je seveda nastala situacija za domačo jugoslovensko-nemško žurnalistiko drugačna. Nemško nacionalni listi so ali prenehali popolnoma, ali pa si naredili bolj pohlevno obliko. Čeravno v stari koži. Pojavili so se tudi novi nemški listi, ki so najprej oprezno, potem pa zmlraj bolj drzno pokazali svoje pravo lice.

Brez dvoma je, da bi nemški listi v Jugoslaviji vršili lahko veliko misijo pri medsebojnem zblizanju obeh narodov. Danes so Nemci že poveljni videli, da ni oportuno voditi politične borbe z Jugoslaveni, temveč iskati gospodarsko in kulturno zblizanje, ki ima predvsem velikanske koristi za nemško industrijsko ekspanzivnost na Balkanu in ki je v stanju na ta način preprečiti popolnoma nameravani pohod fašizma na Balkan.

Posebno važno funkcijo bi imeli pri tem zblizanju vršiti nemški listi, in sicer tisti, ki so pod našim političnim ali gospodarskim vplivom. Najvišja dolžnost teh listov bi bila, skrbeti za to, da se nemškemu narodu v objektivni obliki prikažejo naše gospodarske, kulturne in socialne prilike. Dolgoletno, vztrajno, objektivno in intenzivno informiranje Nemcev o nas, bi rodilo obile dobre sadove. Toda žalibože so ti listi zašli na opasna stranpota. Zastavo nosi pri tem početju »Marburger Zeitung«. List se tiska v slovenski tiskarni in je last slovenskih podjetnikov. Vendar se pisava tega lista včasih prav nič ne razlikuje od pisave, ko sta imela pri listu glavno besedo slovenofob Jan in pa cinik protestantski pastor Mahnert. Javnost splošno misli, da je list v nemško-nacionalnih rokah. S sadizmom kakršnega ne kaže nobeden jugoslovenski list tega ali onega jezika, razinski ali protirezinski, servira javnosti različne nerodnosti naših oblasti in ljudi ter jih zabeli z žaljivimi glosami za naš narod in državo. Ta list smeši vsako nacionalno prireditelje. Če je Orjuna imela kakšne izlete, je pisal redakter o »Wildfest« na Pohorju.

Ko se je vršilo vpisovanje otrok v osnovne šole, je list debelo tiskano pozival nemčurske starše, naj vpišejo otroke v nemške razrede, češ, pozor pred našimi nezanesljivimi oblastimi.

Odkrivala se je spominska plošča Jugoslovenske Maticе v mestnem parku ob obeltnici Rapala. Po slavnosti je napravila mladina obhod po mestu. Drugi dan je redakter »Marburgerce« napisal pamflet, v katerem je obsojal in smešil patriotično slavnost prejšnjega večera in to navzlic temu, da sedi v sosednji sobi redakcije »Marburger Zeitung« predsednik Jugoslovenske Maticе in obenem še tega g. redakterja. Če že ne iz respekta do naših nacionalnih prireditev, bi človek mislil, da boše kaj takega izostalo vsaj iz respekta do gospodarja. Jok!

Našim rodbinom priporočamo KOLINSKO CIKORIJO

izboren prideatek za kavol!

Ob priliki prihoda nemških žurnalistov v Maribor je pričel urednik »Marburgerce« v svojih vsakodnevni duševnih utrinkih dve skrajno žaljivi in sramotni notici za našo državo, da je tako nemške žurnaliste takoj opozoril v kakšno barbarško državo so prišli.

Policija je odvzela nekemu »Kolletniggu« forej »pristnemu Nemcu« potni list iz nam neznanih razlogov. Ta gospod je slučajno, oziroma je bil funkcionar nemškega političnega društva. Ta grozni čin naše policije je spravil iz ravnotežja urednika »Marburgerce«, ki je to svetovno važno vest objavil na vidnem mestu na prvi strani z nepriemnimi opazkami za naše oblasti. Kakor smo izvedeli, je hotel dati tej notici celo demagoški napis: »Gibt es noch eine Verfassung in Jugoslavien!«

Umrl je Nemeec in dali so sorodniki parte v »Marburgerce«. Zahtevali so nemško označbo kraja, češ, da drugače ne dajo posmrtnice v »Marburgerce«. Ugodilo se jim je in kraj je bil označen z nemškim imenom Marburg«. Toda urednik se je v zadnjem trenutku zbal, da bi dal vreči stavek ven. Ni pa dal v stavek slovenske označbe kraja, ker bi slovenska označba kraja strašno žalila pokojnika, ki bi se bržkone obrnil radi tega v grobu.

Ko je bila pred kratkim naša kraljica na tem, da prodi, je ta list v rokah slovenskih gospodarjev in slovenskih urednikov pisal o naši vladarski hiši tako, da je bilo državno pravdnistvo v Mariboru prisiljeno zapleniti celo izdajo dotične »Marburgerce«.

Pred kratkim je zopet urednik »Marburgerce« odložil v listu utrinek, v katerem primer'a fine nemške železniške vagonce z našimi »rolende Wanzenburgen«.

In tako so na dnevnem redu članki, notice, razprave, iz katerih zmiraj veje refren, kako visoka je nemška kultura in kako inferiorna je naša. Sploh dobi človek, ki bere »Marburgerce« utis, da je subvencioniran od kakšnega nemškega kulturno-bojnega društva in da je last Nemecev. Toda temu ni tako: **List je last slovenskih podjetnikov, priznanih rodojubov in urednika sta oba Slovenca.** Sedaj pa recite, če ne velja že stoletja tista, da Slovenec pljuje zmiraj v lastno skledo.

Torej v kratkem je glavno delo »Marburgerce«: kritiziranje naših kulturnih razmer in običajev, naših uredb, institucij, zakonov, sploh vsega, kar poseduje in dela naša država, na način, ki meji že skoraj na zasmehovanje, na drugi strani pa nebroj člankov, kjer se poje slavospev nemški kulturi, moči in slavi in forsira nemška gospodarska ekspanzivnost.

Vsega tega pa ne bi bilo treba. Kajti sramotili in zasmehovali so nas Nemci pred vojno že zadosti. Nemško kulturo, slavo in moč smo spoznali Slovenci že od nekdaj do dobra in to na način, v katerih »Mar-

Zapiski.

(Dnevnik jugoslovenskega vojnega ujetnika.)

Pisal Janko Kos.

»Povest enega iz njih, ki so šli...« tako bi lahko naslovili te »zapiske«, ki jim puščamo prvotni naslov samo zato, ker jim ga je dal sam pisatelj. Ni jasno, kaj je nameraval z njimi, ali jih je pisal sebi za spomin, ali jih je hotel obelodaniti pozneje, ko bo prišel zanje čas. Prišli so mi v roke šele te dni in so mi vzbudili mnogo lepih spominov nanj, ki jih je pisal.

Seznaniła sva se pred vojno v Ljubljani, ko je bil v peti šoli. Bil je eden onih, ki so zgodaj pogledali resnici v obraz in spoznali ves obupen položaj našega naroda. Leta 1910, sem se vrnil preko Balkana s potovanja po Rusiji in sem prevzel po našem obolelem »batjuški« dr. Jenku ponk ruščine v »Ruskem kružku«. Dasi je bil obisk »Ruskega kružka« na srednjih šolah prepovedan, je bilo med obiskovalci vendar le največ dijakov. Med njimi je bil tudi Janko Kos. Ker sem videl, da

mladino zanima slovanski svet, sem tu in tam dodal kako predavanje iz ruske literature. Ob smrti L. N. Tolstega smo priredili posebno spominsko slavnost. Ob takih prilikah smo se domov grede mnogo pogovarjali tudi o drugih sodobnih vprašanjih. Jugoslovensko vprašanje je stopalo v ospredje in leta 1911. sem delil med svoje učence »Slavenski jug«, ki sem ga dobival po 20 izvodov iz Beograda. Dijaki so list odnesli s seboj in kmalu spoznali zmisel novega nacionalističnega gibanja. Začela se je propaganda po naših srednjih šolah: v ospredju mlade organizacije sta ostala Avgust Jenko in Janko Kos. Janko Kos je bil doma iz Rogoške Slatine in je imel dovolj prilike videti vso nevarnost, ki preti naši zasuznjeni zemlji. Saj je prav okoli Slatine divjal najhujši nemški pritisk. Med počitnicami se je večkrat oglašil s kakim dopisom za tedanje »Jutro«. Dasi šele šestosolec, je bil že cel mož. Čim dalje bolj odločen bojevnik je rasteł v njem.

»Meni je najbolj zahrepenelo srce,« je pisal v pismu gđeni. Aclil dne 6. dec. 1912. »takrat, ko sem vi-

del vso gnilobo in žalost našega življenja, vso žalostno usodo svojega naroda; tedaj sem sklenil delati nemurno za svobodo svoje domovine, da izginejo enkrat gnile in žalostne razmere. Ali sem iskal prijateljev? Da! Prijateljev, somišljenikov sem iskal — našel sem jih... Prišla bo pomlad, prišla bo vesela in razkošna in mi homo delali brez prestanka, neumorno vedno, vedno... Smrt in starost kako daleč sta še!« Bil je takrat bolehen, a opomogel si je zopet in čim dalje bolj stopal v ospredje mladine. To letu je začel izhajati »Preporoda«, ki mu je bil prvi urednik in propagator. Poslej je stal do svetovne vojne v prvih vrstah »Preporoda« v marljivo deloval pri Počitniški zvezi in pri tajni organizaciji. Njegov cilj je bil jaseń: osvobodjenje in ujedinitenje pod okriljem Srbije. Organizacija »Preporoda« je segala globoko v šolsko mladino prav do prvih razredov — zato je bilo treba podajati program naravno in preprosto, kot je bil ves naš narodni problem sam na sebi. Tako so tudi njegovi članki. Škoda, da je bila uničena vsa korespondenca, ki bi nam nudila zanimiv pogled v dušo

naše mladine tik pred svetovno vojno.

Dne 13. jan. 1914 je pisal gospodični Anici: »Nikdar v svojem življenju se nisem bal povedati resnice — in ker svet ne ljubi resnice, ker jo nerad sliši, zato sem moral rpeti in še danes čutim posledice in morda še ne prestanejo kmalu... Toda pri vsem trpljenju ima človek zavest, da je delal prav in pri vsaki priliki lahko pogleda svojega nasprotnika z očmi, pred katerimi mora nasprotnik svoje pobesiti. Za srečno življenje je pač predvsem potrebna mirna vest, potreben je mir oúše, ako tega ni, ne pomaga nobeno bogastvo, nobena še tako dobra služba.

Torej slediti hočete mojim idejam, slediti moji bodočnosti — a mo'a ideja ostane ona, o kateri sem Vam toliko pisal, kakšna bo moja bodočnost, še sam ne vem, ker me bo najbrž moja revščina prisilila, da si bom moral koj po maturi poiskati službo. S tem se nikakor ne morem sprijazniti, ali upivdeyam, da bo moralo biti tako. Sicer pa še takrat ne bo konec moje ideje in mojega dela zanj — tedaj se bo šele začelo.

Ker, verjemite mi, vsak človek lahko dela za svoje ideje v vsaki službi, na vsakem mestu, ako hoče, in ako ne postane filister. Služba, žena, nekaj otrok, zvečer liter vina — s tem so ljudje zadovoljni — to so filistri. Kaj narod, kaj delo zanj — taka je filozofija teh ljudi. Cankar je prav imenitno položil na jezik neke učiteljice v eni svojih dram: »Kaj bi tisto, pečene piške so najboljše.« — Kdaj vremena Kranjcem bodo se ziasnila? Niso se še — še vedno slabša postajajo... Še nekaj rodov — in naša usoda je zapečatenata. Zato na delo — tudi Vi ne pozabite, da ste hčerka naroda slovenskega, teptanega, zaničevanega, ne-svobodnega in prinesite tudi Vi po svojih močeh vsaj nekaj na oltar dela za njegovo svobodo.

Sledil je dilaški štrajh na ljubljanskih srednjih šolah. — »Klic od Gospe Svete« in burna pomlad leta 1915. Policija je segala po voditeljih mladine in skušala zatreti nacionalistično propagando. V to soparno dobo je udaril strel v Sarajevu in Janko je nastopil skupno pot s svojimi tovariši.

Iz »Zapiskov« se vidi, da je pril-

burgerca» vkljub vsemu trudu ne bo nikdar mojster. Ko gledamo v »Marburgerco«, se nehote vprašamo, kaj nam je treba vsiljevanja nemške kulture potom »Marburgerce«. Slovenci in Nemci berejo toliko nemškega časopisja in boljše urejenega, da »Marburgerca« za to delo ni potrebna. Tako n. pr. priobčava »Marburgerca« večkrat neko »Bücherschau«, kjer na dolgo in široko razprda o različnih nemških publikacijah. Moralo pa bi biti narobe. Dolžnost »Marburgerce« pa bi bila, da bi ona Nemcem prinesla »Bücherschau« čez slovenske publikacije. Zakaj ne bi »Marburgerca« prinašala prevstave slovenskih del, oziroma srbo-hrvatskih in prevstave naših pesmi. V Mariboru imamo Slovence, izvrstne germaniste, ki bi vse to opravili jako dobro.

Kaj nam je treba razlaganja o upravnih razdelitvi Nemčije in to celo z zemljevidom. Nam in Nemcem bi bilo bolj ustrezno, če bi gospodje pri »Marburgerci« načeli velevažen problem upravne razdelitve naše države in zato narisali pregledno karto. Vse takšne in slične naloge vrši v vzorni meri list »Prager Presse« in bi se naši gg. od »Marburgerce« lahko marsičesa naučili od tega lista.

Nepotrebno je nadalje razburjenje »Marburgerce« radi opustitve starega pokopališča. Gospodje uredniki dobro vedo, da našim nemčurjem ni do pietete, kajti tozadevno so mariborski nemčurji na slabem glasu. Pač pa jim je za nepotrebno

provokacijo in sedaj kričijo, da hočejo Slovenci odstraniti dokaz o mariborskem nemštvu. Ne pomislijo pa, da je opustitev tega pokopališča sklenil že predprekratni nemški občinski svet; seveda »Marburgerca« se žuri, da nastrže in piše naenkrat o pieteti naših nemčurjev.

Če bi hoteli naštevati naprej, bi lahko navedli cele registre. Zaenkrat smo navedli le slučaje, ki so nam ostali mimogrede v spominu. Dejstvo pa je, da skoraj ne mine dneva, da »Marburgerca« ne bi objavila, česar, kar da slovenski javnosti povod, da se huduje nad listom, ki napačno pojmuje svojo nalogo.

Greh »Marburgerce« gredo po večini na rovaš drugega urednika, prvega urednika pa zadene krivda v toliko, ker je dal listu popolnoma napačno smer, ker ne zna nastopiti proti načinu povzročanja gosp. drugega urednika, ki si je nadel ime Skarabeus. To ime pomeni lahko dvoje: Keber, ki brska po gnoju, ali pa staroegiptovski kamen, kateremu so izkazovali božjo čast. Če misli prvo, potem je stvar v redu, če pa drugo, pa bo treba temu primerno tudi pisati in poročati.

Sicer smo radovedni, kako dolgo se bodo še gospodje igrali z našo potrpežljivostjo, kajti mera je že davno polna in enkrat bo tudi preveč družace ponižnim in pohljevnim Slovencem. Pomankanje narodnega ponosa je krivo, da ne samo nemčurji in Nemci, temveč da že sami plujemo na lastni roč.

Gornje obsodbe ne bi iznesel v javnost, da ni tako značilna za moje »prijatelje«. Vsi tisti, ki so poznali moje razmerje do obsojenega, dobro vedo, da sem mu bil vedno zvest drug in ga vedno štital, kjerkoli in kadarkoli je bilo treba, dasi je ravno zaradi te zaščite marsikateri dober Orjunaš zapustil naše vrste. Njemu je dobro znano, da pri vsem svojem nacionalnem delu nikdar nisem imel, niti iskal osebnih koristi. Nikdar, tudi potem ne, ko sem obrnil svoje korake od njega, mu nisem storil vedoma nobene krivice in dasi sem mu svoj čas celo dejanski rešil življenje, mi je vendar moje prijateljstvo tako brezobzirno poplašalo.

Takih »prijateljev«, ki so od mene in od Orjuna prejemali obilo dobrot, pa sedaj, ko so te dobrote prenehale, po različnih beznicah in javnih lokalih, ko jim vsled preobilo zavžitega alkohola žolč zalije razum, razlivaljo »gnojnico« na mene in moje delo je še obilo med bivšimi Orjunaši. Oni se navadno ob taki priliki izpravajo in povdajajo svoje zasluge, toda če bi moja potrpežljivost odgrnila plašč pozabljenja raz njih, bi se pokazali v vse drugi luči, kakor pa izgledajo sicer v smrdljivi nočni atmosferi, ko se ne zavedajo niti tega, da žagajo lastno vejo, na kateri sede. Vseh teh »prijateljev« mi ni mogoče pritrirati pred sodnijo, ker običajno nimam prič in ker bi se sicer moral posvetiti samo temu poslu, saj sem izgubil samo za gornji slučaj 5 dolo dnevov, torej pet razprav, predno se je sodniji s pomočjo policije posrečilo dobiti krivca pred svoje obličje — zato mislim, da lahko danes enkrat za vselej postavim tozadevno piko. Marko.

BORIS Z.:

BREZMEJNI ČINIZEM.

Neredko se tudi pri nas, celo v naših šolah, čujejo izbruhovi proti sarajevskim atentatorjem in njihovega činu, ki jih razni črnožolti tipi pruglašajo za običajne anarhiste in zločince. V proslavo desetletnice smrti heroja jugoslovenske mladine pa si je glasilo najekstremnejših hrvatskih separatistov »Čujmo« privoščilo največje profanacije naših najsvetejših čuvstev, ki prekaša vse napade gori omenjenih tipov iz Slovenije.

V 14. številki je omenjen list pod naslovom »Ludovanje splitskih Orjunaša« odgovarjal na članek splitske »Pobede«, v katerem imenuje slednja Gavrila Principa svetnika jugoslovenskega naroda. Med drugim piše »Čujmo« tudi naslednje: »Zar Gavrilo Princip nije bio obični zločinac, pušo orudje u rukama stanovite političke klikke, koja je znala izrabiti sve slabe strane njegove neinteligentne duše i zelenu mladost njegovu, te ga učinila zločincem? Zar je kakova razlika između Principa i Alijagića? Ninkava.«

Zavedamo se, da je v naši zemlji mnogo takih, ki bi jim bilo najljubše, da ostane ime obladicina-junka Gavrila Principa pozabljeno med onimi, za katerih svoboda je žrtvoval svoje mlado življenje. Pričakovali pa smo, da bodo molčali vsaj tedaj, ko mi vsi, ki nismo omahnili na potu do njegovega cilja, čutimo vso tragiko mladega idealnega borca, ki mora spat večni sen pozabljen in ki mu nobena roka ne zaljša zapuščenega gomile zato, ker je padel v borbi šibkih proti močnim in silnim in ker je bolj ljubil narod in njegovo usodo kot svoje življenje.

Globoko je padla morala ustvarjalcev balkanskih federacij in hrvatskih republik. Mladi idealni srednješolec, ki je v temni noči prekorajil srbsko-avstrijsko mejo, da se žrtvuje poln mladosti zato, da bo iz njegove in vseh padlih krvi vzklikla Velika Jugoslavija, ideal njegovih sanj, ta idealist je torej danes po desetih letih njegove smrti proglašen za običajnega zločinca, ki se da primerjati kvečjemu s kakim Alijagičem!

Mi dobro vemo, da more tako obsodbo izreči le človek, ki se v tem jubilejnem letu spominja onih časov, ko je lahko svobodno vklonil tilnik pred dvoglavim črnožolitim orlom in ko je mogel uganjati skupaj s svojimi madžarskimi brati v ubogi Srbiji najhujšo zverinstva v čast in zmagu njegove Avstro-Ogrske. Tudi vemo, da morejo tako obsodbo izrečiti le ljudje, ki bi zaslužili, da bi jih videli vsi čestiti Jugoslovenci že ob dnevu ujedinjenja vsiti na

Nogavice iz prave ali umetne svile.

Vsaka dama ve, koliko veljajo njene nogavice, in radi tega treba paziti, da bodo zmeraj popolnoma v redu.

Z »RADIOM« lahko perete nogavice kolikorkrat hočete, one ne bodo nikdar izgubile svoj prvotni sijaj. Eno pravilo je važno: Vedno je treba »RADIOM« v MRZLI vodi raztopiti, a potem nogavice izprati v mlačni raztopini. — Potem izprati s čisto vodo in razprostreti, da se suše.

S takim pranjem bodo nogavice ohranile svoj sijaj in svoj svilen izgled.

kandelabrih v dokaz, da je napočil tisti dan, proti kateremu so se borili z vsemi silami.

Mi čutimo baš v teh dneh vso veličino žrtve Gavrila Principa in zato prehajamo s prezirom preko prekogrobnih izbruhov sovraštva. Verujemo v čistost Gavrillove duše in njegovih vzvišenih idealov, ki jih danes nosimo sami v naših srcih, zato smo si ustvarili jasno sliko o moralnem karakterju skrunilcev naših največjih svetini. Prehajamo torej preko profanacije naših najsvetejših čuvstev in čakamo samo še na oni veliki trenutek, ko se bo za Jugoslovence izpolnil izrek:

Božje kladivo mora udariti prej ali slej, danes ali jutri. Kar je krivo bo postalo ravno in pokončano bo kar je zlo!

JANEZ P.:

ORJUNAŠEM SOKOLOM!

V jubilejnem desetem letu našega Ujedinjenja se vrši v Carskem Skoplju — centru osvobodjene južne Srbije na Vidovu veliki pokrajinski zlet, ki se ga ne udeleži le celokupno naše Sokolstvo z raznimi nacionalnimi organizacijami, temveč tudi številno članstvo ostalih slovanskih sokolskih organizacij. Ne vem sicer, zakaj starešinstvo JSS, ki je poslalo poziv na zlet v razne politične — strankarske liste — ni dostavilo listega za priobčitev našim nacionalističnim organom: »Orjuni«, »Pobedi« in »Jugoslaviji«, ki so vedno bili Sokolstvu več kakor naklonjeni — vendar prehajamo preko tega, ker gre za pomembno nacionalno manifestacijo v naših južnih krajih in pozivamo vse naše člane, ki so člani sokolskih društev, da se zleta, zlasti z ozirom na to, ker je izjemoma tudi za netelovadce dovoljena četrtinska vožnja, udeleže ter pripravijo pravčasno, da bodo tudi naše oddaljene severne župe čim krepkeje zastopane. Zdravo!

Reklama je lepa, potrebna in razumljiva pomoč trgovca, da si razširi krog svojih konzumentov. Tako tudi pri naših kinih, kjer je večkrat naravnost židovsko smešna in slepa kopija čifutskih kinodirektorjev. Vsak film najsi je še tako malenkostne produkcije se dviga v deveto nebo in opisuje vernim Slovincem kot pravo filmsko čudo. Najznatnejši filmski igravec postane pri nas ljubljeneček cele Jugoslavije, zvezdnik in kaj si ga vidi kaj še vse. Film se nam vse preje, kakor naklonjenih filmskih koncerov importirajo in razširjajo s pravo apostolsko gorečnostjo. Omenimo naj samo »Ufo«, ki je last Hugenbergovega koncertna, ki je opora nemškemu reakcionarjem in neprestano propoveduje v svojih z inlacijskimi profiti kupljenimi listi zvezo Nemčije z Italijo proti Franciji in Jugoslaviji, kot francoski zavezanci. Tako čitamo v reklamji za »Harry Pielov« film »Panika«, da je pri filmanju le tega napadel Harry Pielu tiger in ga težko ranil. Nam ni o tej krvavi zgodbi nič znanega in vemo le to, da se je pri filmanju »Panike« gospod Harry Piel igral s tigrom, svojim ljubljence. Tiger se je pri tem hotel kar najbolj dobrikat Harry Pielu in mu je položil

tace na rame. Ker je bila mrha kaj težka so Harry Pielu jela kleciti kolena in se je naslonil na ograjo privzornega kušnega stopnišča. Ograja seveda ni zdržala teže Harry Pielu in tigraste mrcine in se je polomila. S tem je izgubil ljubljeneček Jugoslavije Harry Piel ravnotežje in štrbnknil vznak preko stopnišča. Padec ni bil globok in si je junak in nevarno ranjeni samo malo opraskal lice. izpahlil roko in potolkel po glavi. V par dneh je bil v smrtni nevarnosti težko ranjeni igralec zopet pri svojem delu pod bleščečim solncem ateljejskih reflektorjev.

Italijanski konzulat v Ljubljani se očividno ne more živjeti v naše kulturne razmere. Sodi nas po sebi in misli, da živi med abruškimi roparji, katere je treba imeti v stalni policijski evidenci. Splošno je znana šikana ljubljanskega italijanskega konzulata, da mora vsakdo, ki hoče imeti vizum za Italijo priti osebno na konzulat. Tam se potem pregledujejo nešteti registri, če ni potnik zaznamovan s črno piko pri gosp. konzulu, ter se ga ogleduje s kritičnimi očmi od peta do glave, ali odgovarja vsem zahtevam tujskemu prometu v Italiji. To policijsko obravnavanje zadev potnih listov je nevzdržno in naravnost žaljivo za naše državljane. Manjka samo še, da človeku odtisnejo prste predno dobi dovoljenje za potovanje v blazeno Italijo.

Če pa pogledamo delovanje našega konzulata v Trstu, pa vidimo, da se vizumi dajejo en gros in ne da bi bilo treba priti osebno. Toplo bi priporočali, da se tudi na jugoslovenskih konzulatih uvede ista tortura kot je uvedena pri italijanskem v Ljubljani. Na ta način bomo mogoče vendarle dosegli, da se spametujejo gospodje na konzulatu kraljevine Italije v Ljubljani ter prično poslovati, kot se običajno posluje v uradih zastopnikov tujih držav.

Gorica. V soboto, dne 5. maja ob 20. uri zadnji sestanek radi vaje. Pridite vsi radi zadnjih instrukcij in razdelitve funkcij!

Vodja.

Mi spoštujemo samo avtoriteto resnice, ne pa krvi in urada.

Orjunaš bodi zamožavesten državljani, ki se zaveda, da tvori integralni del države.

Država je zaradi državljanov, ne državljani radi države.

Zdravje mladine. Higijena doma in v šoli. Spisal dr. Mavricij Rus, mestni fizik. Z 18 podobami in 4 prilogami. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 40 Din. — Dolgoletni in priznani zdravnik dr. Rus, mestni fizik ljubljanski je napisal knjigo, ki je spriču svoje aktualnega in poljudnega tona, s katerimi so obdelana vsa vprašanja domače in šolske higijene, neobhodno potrebna vsakemu vzgajatelju mladine, ki bi se morala nahajati v vsaki šolski kot domači knjižnici. Navodila, ki jih daje priznani strokovnjak, bodo ohranila zdravje marsikve, kjer leži kaj bčezni vsled nepoučenosti vzgojiteljev mladine. Knjiga je opremljena z lepimi slikami, ki spopolnjujejo tekst.

Kronika.

POMAGAJO BOLGARSKIM BRATOM!

Silna potresna katastrofa je uničila v Bolgariji cvetočo pokrajino okrog Plovdiva — porušila ceste, železnice in na tisoče hiš — tako, da so tisoči brez krova, hrane in obleke prisiljeni iskati pomoči.

Ob taki pretresljivi tragediji, ko gre za življenje tisočev naših bratov — moramo pozabiti vso brdko prošlost in za zgleč naj nam služi nad vse plemenita gesta srbskega plemena našega naroda, ki je pozabivši na mah vse, kar ga je razdvajalo v prošlosti z Bolgri, takoj na poziv vodilnih beograjskih listov priskočilo na pomoč ter pokazalo visoko stopnjo srčne kulture.

Tudi mi Slovenci pokažimo ne le s frazo, temveč z dejanjem svoje jugoslovenstvo in priskočimo bednim takoj na pomoč, ker kdor takoj da, dvakrat da!

Odgoda sleta sjeverodalmatinskih Orjuna. Mjesni upravni odbor Orjune u Sibniku zaključio je da se odgodi slet sjeverodalmatinskih Orjuna zakazan u Sibniku za dan 27. maja 1928.

Dan sleta ustanovit će se naknadno nakon obdržavanja oblasne skupštine dalm. Orjuna urečene u Splitu za dan 6. maja o. g. Za mjesni upravni odbor Orjune Sibnik predsjednik Dr. Čedomil Međini.

Devine. V soboto, dne 5. maja 1928 ob 8. uri zvečer strogo obvezni sestanek. Glavar.

šel kot vojak najprej na rusko fronto, od tam pa na italijansko, ker je prišel dne 1. nov. v ujetništvo. Tu se začelja njegov »Zapiski«, ki so jasen dokaz njegove jugoslovenske vere. Tu in tam naravnost preseneča s svojimi domnevami o bodočih dogodkih. Ti »Zapiski« so izpoved mladega človeka, ki ga je sovražna sila ustavila na poti do cilja. Njegova edina želja je: priti v srbsko armado. »Zapiski« so zgodovinski dokument, kako so postopali Italijani z onimi ujetniki, ki so se hoteli kot Jugoslovenci boriti za zmagu Srbije.

Skušal je dobiti zveze z »Jugoslovenskim odborom« in je prevedel »Program Jugoslovenskega odbora« iz francoščine v slovenščino. Iz »Zapiskov« se vidi, kako bi rad pomagal in sodeloval pri reševanju jugoslovenskega vprašanja, toda Italijani mu delajo ovire. Težko prenaša usodo ujetništva, ker je šel na drugo stran z jasnimi namenom, da služi svoji domovini. Grozno mu je življenje med ljudmi, ki se posmehujejo njegovim idealom. Zapiski so istinita slika življenja v ujetniških tabirih. Končno se posreči našemu navdušenemu nacionalistu po dolgih mukah in ovirah priti v Solun — a tam novo razočaranje.

»PRIJATELJI«.

V imenu Njegovega Veličanstva kralja!

Okrajna sodnija v Ljubljani je o obtožbi Marka Kranjca kakor zabegnega obtožitelja zoper Slavkota Caharijo zavoljo prestopka zoper varnost časti razsodila tako:

Obtožnec

Slavko Caharija,

rojen 3. julija 1898 v Nabrežini, pristojen v Ljubljano, r. k. vere, samski, trgovski zastopnik v Ljubljani, Karlovska c. št. 24, že zaradi zaljenja časti večkrat kaznovani

je kriv,

da je dne 25. decembra 1927 v Ljubljani vpričo več ljudi dejal, da so Orjunaši same barabe, pasja zalega, ki z Markotom in Verbičem vred niso vredni, da bi se jih polilo s petrolejem in sežgalo, je tedaj s tem zasebnega obtožitelja Markota Kranjca psoval z grdimi besedami in ga je navajal za dolžen dejstev dolžil zaničljivih lastnosti. S tem je zagrešil prestopke zoper varnost časti po §§ 496., 491. kaz. zak. in se obsodi

vsled določila § 267. kaz. zak. po § 493. kaz. zak. z uporabo §§ 266., 261. kaz. zak. na 300 (tristo) Din denarne kazni, v slučaju neizterljivosti na 3 (tri) dni zapora; po § 389. kaz. p. r. v povračilo stroškov kaz. postopanja in event. izvršitve kazni ter po tarif. post. 82. taksnega zakona v plačilo 20 Din takse.

Ljubljana, dne 21. aprila 1928.

»Čemu ste prišli?« Ravno pred desetimi leti je zapisal v dnevnik zadnje dogodke, ki kažejo naš položaj spomladi 1. 1918. Od tega časa se začne pot navzgor... Konec »Zapiskov« nas čudno spominja na današnje čase...

Srečno je doživel vstajenje Jugoslavije. Videl je uresničen svoj ideal. Po vojni je ostal v armadi in delal z vsemi silami za svojo državo — a videl je, da je tudi tu mnogo slabega.

Zadnjič sva se srečala v Sarajevu na kolodvoru leta 1924. ko sem se vračal iz Dalmacije. Sedeli smo zvečer na peronu z gospo Anico in občujali spomine. Našel je svojo srečo v življenju, a ni se mi zdel zadovoljen. Videlo se je, da trpi na posledicah vojne duševno in telesno. Pred tremi leti je umrl kot kapetan v Sarajevu. Zapustil je vdovo in dva otroka.

Njegovi tovariši so deloma padli na fronti, drugi so trpeli in umirali v ječah, nekateri so srečno prešli v Švico, mnogi so prišli v rusko ujetništvo in nekateri so zdaj komunisti. On je ostal do konca zvest idealu, dasi je moral pogosto videti, kako malo idealizma je v svetu. »Zapiski« so dokaz borbe s tem svetom.

(Dalje prihodnj.)

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmodernejše urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najpriprostejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovsne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risnike, dnevnik in beležnice.

VELEMESTO.

Draga gospodična!
Niste Vi prvi in zadnji, ki pišete pisma polna hrepenjenja in želja: da bi se zamogli poglobiti v duha velemesta in se otresti ozkih spon naše male domačije, kjer je od enega našega gnezdeca do drugega razdalja kvečjemu velika za zabji skok. To čudno hrepenenje po občudovanju tujega, velikega in nepristopnega leži nam Slovencem že v krvi

in nas tira s hudičevno močjo na bele cesarske česte, da romamo preko klancev v dežele naših sanj. V srednjem veku so pod dojmom tega čudnega nagona romali naši pradedje v daljno Kompostelo, sveti Rim in z božjo milostjo bogato obdarjeni Kelmorajn. V dobi pare, elektrike, ladijskega vijaka, avtomobila in letala smo Slovenci romanje močno opustili in ga gojimo samo še kot nedeljski in praznični wekind mladih kmečkih bogaboječih fantov in deklet ter starih, v borbah življenja preizkušenih tercjalik. Namesto romanja smo uvedli izse-

ljevanje in tako lahko danes najdete našega človeka kamorkoli Vas zanese pot. Saj mi je dejal pred nedavnim mož z dalmatinskega Polkaštelja, ki je bival štirideset let izven domovine in obhodil več, kakor polovico sveta, da smo Slovenci razsejani po svetu, kakor Zidje in da ga ni koticika tega planeta, kjer se ne bi odmevala slovenska kletvica. Primera je sicer za Antisemitu nekoliko odvratna, in to smo po večini vsi, ali zadene vsebinsko.

Zanimiva bi bila anketa o čem naši ljudje najraje govore po delu, ko sedejo zvečer okoli mize in rešujejo življenske probleme v dimu krajcarskega tobaka in orjunaških Vardar-cigaret. Da nismo Slovenci prehudi kvantači in babjeverci, je znano in gotovo ne turistu, ti dve temi ne tvorita glavno vsebino razgovorov, nego opisovanje dogodivščin in tujih dežel, po katerih je romal gotovo kateri od družbe. Sam sem predsedel marsikateri večer med našimi ljudmi in poslušal njih modrovanje. V večini so se vrteli razgovori okoli tujih dežel, lepote neznanih mest. Marsikdaj sem se čudil ostrini opazovanja našega človeka, ki mnogokrat prav natanko premotri predmete, na katere je potreba druge še posebej opomniti. Da vedo pri teh opisovanjih v prvi vrsti kje je najboljša pijača v kraju o katerem se menijo, ni potreba niti pripomniti.

Sicer pa sem s tem razmišljanjem zavozil z glavne linije na slepi tir in se je treba povrniti k temi. Vi kujete ditirambe v proslavo življenja in obstoja velemesta in ga opisujete na način, ki mi daje misliti, da ste morda gledali film »Simfonija velemesta«, ali čitali kak roman, v katerem je moči gledati sliko ve-

gradu zgolj z ulične fasade reprezentančnih ulic.

Kaj je velemesto? Središče pajčevine stikane po železniških tirih in pokockanih ali asfaltiranih cestah. Vidne ali nevidne žile prometa peljejo med pusto, enoličnimi kilometre dolgimi kanjoni brezobleznih ulic z več ali manj nesrečno kričečimi fasadami, ki tako spominjajo človeka na napudrani in debelo pošminkani obraz deklic z ulice. Dvakrat na dan naraste po teh ulicah tok ljudi, kakor spomladi hudourniki v naših gorah, ko se topi sneg. Ljudje hite na delo in z dela. Z mrzlično naglico se prerivajo po stopniščih tramvajev, busov in črnih lukenj do podzemne železnice. Druge žile črpajo zopet po udih okamenega velemestnega kolosa vodo, toploto, elektriko, odpadke milijonov in cevno pošto. Stotisoče telefonskih žic tvori živčno centralo. Po stoterih železniških tirih in deseterih vodnih kanalov se pomika proti osrčju neprekinjena vrsta transportov živeža, luksuznih in dražilnih predmetov. In nad vsem tem kraljuje belo orokavičena roka policije, ki z najrazličnejšimi oddelki ureja nehanje in delanje velemesta. Ta roka je vsegamogočna in njej se mora ukloniti volja milijonarja s Citya, kakor beračice s severnih predmestij, ki prosijo v cape zavita mimoidoče skorjice kruha.

Mnogi pojo himne življenju velemesta in ne samo Vi gospodična. V

bistvu pa je to življenje haš tako prozaično in vsakdanje, kakor pogled za kušise najkrajše revije, kjer sije pred očmi senzacij željne publike nepojmljiv blesk, dočim je dva tri metre za kuliso tako strašno prozaično in prašno umazano, da si mora človek obrisati prste in okratčiti obleko, ko odhaja z odra.

Železo, cement, beton, ceno kamene, steklo, na dežju razpadajoče slabe imitacije marmora, asfalt, mnogo papirnašeje, les, ponarejeno usnje, smrad po bencinovitih nadomestkih, mešač se z izparinami pocestnih kanalov, so poleg nešteti drugih glavno kamenje, ki tvori pestri velemestni mozaik.

Morda boste zavoljo tega mojega gledanja na velemesto razočarani in poiskali celo v domačem slovarju ali kakih razlagi tulj za to čudaštvo kak primeren izraz.

Velemesto je danes kup tisočerihih kamnitih kock in reprezentant današnje dobe mehanizacije duha in življenja, ki je našla svoj triumf v amerškanskem »bussinesu«. In zato se bom vedno z bolesto ironijo nasmehnil, kadar bom čital v naših listih, da napreduje Beograd, Zagreb ali Ljubljana z velikimi koraki v velemestni formi, ker smo asfaltirali Miklošičevo cesto, zgradili moderno klavnico ob Gruberjevem prekopu, pomnožili število barskih dam v zagrebškem »Pir baru« in na mesto porušenih »Treh seširov«, zgradili moderni oblakoder z oseb-

RADIO

BERLIN

aparati in sestavine slovitihih tvornic, s katerimi vsak čas lahko poslušate ves svet, so po tvorniških cenah v veliki izbiri v zalogi.

Zahtevajte, da se vam še danes brezplačno pošlje ilustrovani cenovnik R No 6.

Odplačilo v 4 mesečnih obrokih dovoljeno, ako se ob nakupu plača tretjina zneska v gotovini.

Radioblažek, Beograd, Jakšičeva 11. - Telefon 41-85.

HOTEL „MARIBORSKI DVOR“ (A. OSET)

NOVO! MARIBOR NOVO!

NOVI MEŠČANSKI HOTEL

Palača pokojninskega zavoda pri dravskem mostu. Popolnoma na novo urejen. Restavracija. Kopalnice. Avtogaraže. Hladilnica in izdelovanje ledu v hiši. Portir na kolodvoru. - Tel. 302.

Poravnajte naročnino!

EKSPORTNA HIŠA

„LUNA“

Maribor, Aleksandrova cesta 19

trgovina z galanterijo, drobnarijo, nogavicami vseh vrst, pleteninami, vezeninami ter različnimi potrebščinami. Posebni oddelek za igrače. Na drobno! Na debelo!

Knjigarna, umetnine in muzikalije

Goričar & Leskovšek, Celje

Veletrgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi predmeti. Zaloga vseh tiskovin za urade in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov, risank in risalnih skladov.

Priporoča se

specijalna trgovina premoga in drv

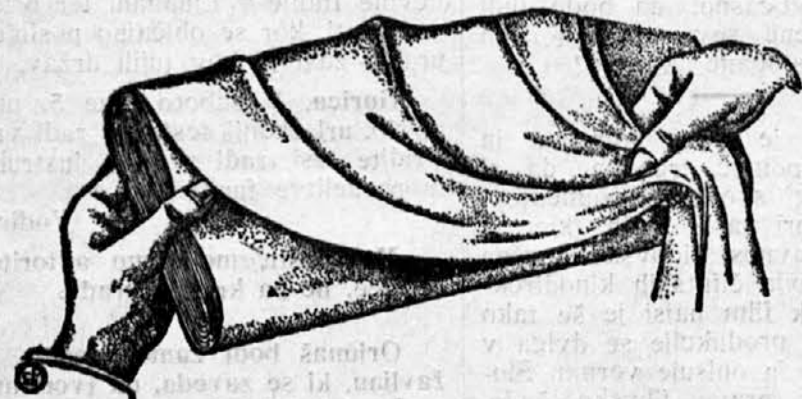
FRANJO KALAN

CELJE, DOLGO POLJE

ima vedno v zalogi vseh vrst premog, koks za industrijo in centralno kurjavo. Kovaški premog. Trda in mehka drva. POSTREŽBA TOČNA IN SOLIDNA.

ANT. KRISPER
LJUBLJANA
MESTNI TRG ŠT. 26
ZALOGA GALANTERIJESKEGA BLAGA
TOVARNA ČEVLJEV

A. & E. SKABERNE, LJUBLJANA

Velika zaloga češkega in angleškega sukna

SPOMLADI

naj izgledajo tudi Vaše obleke sveže in kakor nove, zato pustite iste kemično čistiti, barvati, plisirati in likati v tovarni

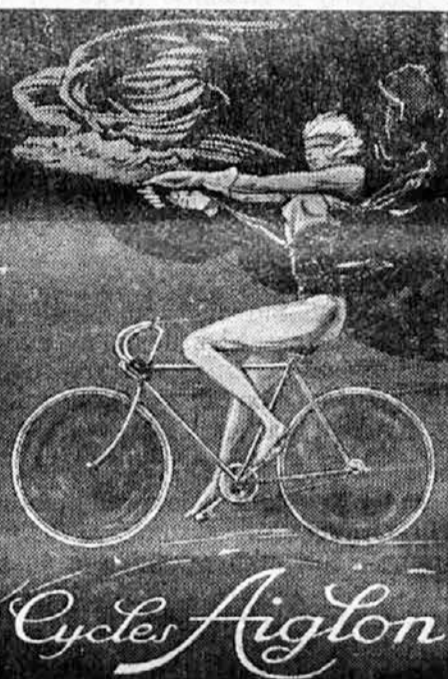
JOS. REICH, LJUBLJANA

POLJANSKI NASIP 4-6.

Sprejemališče: ŠELENBURGOVA ULICA ŠT. 3

Izvršitev v 24 urah. Postrežba točna. Cene zmerne.

Zakaj so kolesa AIGLON

najpriljubljenjša?

Ker so izdelana v prvovrstni francoski tovarni, imajo krasno obliko, so iz najboljšega materiala, imajo priznano najljubši tek ter so v primeri k izvrstni kvaliteti po

jako nizkih cenah.

Cene od Din 1480,- naprej.

Elegantni katalogi in ceniki na zahtevo pri

Viktor Bohinec
Ljubljana, Dunajska 21.

PROMETNA BANKA d. d. v LJUBLJANI

naznanja, da se je iz dosedanjih poslovnih prostorov v Prešernovi ulici 4

preselila v lastno hišo, **Stritarjeva ulica 2** (vogal Pred škofijo)

nasproti magistrata, kjer je pričela dne 30. aprila 1928 s poslovanjem, na kar se cenj. občinstvo vljudno opozarja.

Nakup in prodaja valut in deviz, obrestovanje vlog na tekočih računih in hranilnih knjižicah, borzna naročila, trgovski krediti, akreditivi i. t. d.

NAJKULANTNEJE!